

TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİ

Doç.Dr. Murat DOĞAN*

GİRİŞ

Rehin hakkı, borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde alacaklıya rehin konusu mal veya hakkı paraya çevirterek elde edilen tutardan alacağını tahsil etme yetkisi veren bir ayni haktır¹. Medeni Kanun konusunu oluşturan şeylere göre rehni, taşınmaz rehni ve taşınır rehni olarak ikiye ayırmıştır. Taşınmaz rehni tapu kütüğüne tescil yoluyla kurulurken, taşınır rehni, kural olarak, rehin konusunu oluşturan eşyanın alacaklıya teslimi yoluyla tesis edilebilir.

Bununla birlikte, kanun koyucu, gerek Medeni Kanunda gerekse başka kanunlarda bazı taşınırlar bakımından taşınmaz rehnindekine benzer şekilde, teslim edilmeksizin, bir sicile tescil yoluyla rehin kurulabilmesine imkân tanımıştır. Daha önce ticari işletmeler, sivil hava araçları, gemiler ve hayvanlar için tanınmış olan bu imkân, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Medeni Kanununun 940. maddesinin 2. fıkrası ile bir sicile tescili zorunlu bütün taşınırlar için kabul edilerek kapsam genişletilmiştir. Bu düzenleme özellikle sayı itibarıyla büyük bir yekûn tutan ve trafik siciline tescil edilen motorlu taşıtların rehni açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada öncelikle taşınır rehni ve türleri hakkında kısa bilgi verilecek, ardından teslim bağı olmayan motorlu taşıt rehni üzerinde durulacaktır.

---

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Oğuzman, K./Seliçi, Ö./Oktay-Özdemir, S., Eşya Hukuku, 11. Bası, İstanbul, 2006, s.691; Ayan, M., Eşya Hukuku, Üçüncü Cilt Sınırlı Ayni Haklar, Konya, 1994, 109; Gürsoy, K.T./Eren, F./Cansel, E., Türk Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1984, 949; Ertaş, Ş., Eşya Hukuku, 7. Baskı, Ankara, 2006, 541; Köprülü, B./Kaneti, S., Sınırlı Ayni Haklar, 2. Baskı, İstanbul, 1982-1983, s.251; Davran, Bülent, Teslim Şartlı Menkul Rehni-Sicilli Menkul Rehni, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (27 Nisan-3 Mayıs 1959), Ankara, 1960, 162 (Menkul Rehni).

I. GENEL OLARAK TAŞINIR REHNİ

Taşınır rehni, alacaklıya, borcun ifa edilmemesi halinde rehni konusunu oluşturan bir taşınır eşya, hak veya alacağı paraya çevirterek alacağını elde etme imkânı veren bir rehin türüdür². Medeni Kanunun 939–972. maddeleri arasında düzenlenen taşınır rehni konusunu, adından anlaşılacağı üzere, esas olarak taşınır eşya oluşturur. Bununla birlikte, kanun koyucu, sadece taşınır eşyayı değil, hak ve alacaklar üzerinde kurulacak rehni de taşınır rehni kapsamında düzenlemiştir. Ancak, hak ve alacaklar üzerinde kurulan rehin, hak sahibine bir aynı hak sağlamayıp, rehin edilen alacak ile eş nitelikte bir hak kurmaktadır³.

Kanun koyucu, taşınır rehnini, alacağa bağlılık, kamuya açıklık, güvenin korunması, belirlilik, teminatın bölünmezliği ve öncelik ilkeleri doğrultusunda hükme bağlamıştır⁴.

Taşınır rehni, Medeni Kanun yanı sıra başka kanunlarda da düzenlenmiş bulunmaktadır. Bunlar arasında gemi rehnine yer veren Türk Ticaret Kanunu, ticari işletme rehnini düzenleyen Ticari İşletme Rehni Kanunu, maden cevheri üzerinde rehni hükme bağlayan Maden Kanunu sayılabilir.

Medeni Kanun, taşınır rehniinde teslim bağı rehin, hapis hakkı, teslim bağı olmayan rehin ve hak ve alacaklar üzerinde rehin gibi çeşitli rehin türlerini düzenlemiştir. Ama düzenleme teslim bağı rehin esas alan bir tarzda yapılmıştır. Bu sebeple, teslim bağı rehne ilişkin kurallar diğer rehin türlerine de mahiyetlerine uygun düştüğü ölçüde uygulanır; bu hükümlerin de yeterli olmadığı durumlarda taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerekir⁵.

---

2 Bkz., Cansel, Erol, Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt I Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967, 11; Davran, B., Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972, s.78 (Rehin Hukuku); Gürsoy/Eren/Cansel, 1091; Serozan, Taşınır Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2007, 334; Ergüne, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehni, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kuruluşu, İstanbul, 2002, 11.

3 Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.780; Köprülü/Kaneti, 440–441; Ayan, 180.

4 Bu konuda bkz., Cansel, 19 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.783 vd.; Ayan, 183 vd.; Gürsoy/Eren/Cansel, 1092 vd.; Köprülü/Kaneti, 454.

5 Köprülü/Kaneti, 453–454; Ayan, 181

II. TAŞINIR REHNİNİN TÜRLERİ

Yukarıda da belirtildiği üzere, taşınır rehninde çeşitli rehin türleri düzenlenmiş bulunmaktadır. Bunları rehnin konusunu oluşturan eşyanın rehin alana teslimi gerekip gerekmemesine göre, teslime bağlı rehin ve teslime bağlı olmayan rehin şeklinde iki grupta toplayabiliriz.

A) TESLİME BAĞLI REHİN

Teslime bağlı taşınır rehni, konusu olan taşınır eşyanın dolaysız zilyetliğinin alacaklıya veya güvenilir bir üçüncü kişiye sağlanması yoluyla kurulan taşınır rehndir⁶. Bu rehin türünün en önemli özelliği, rehin konusu eşyanın borçludan veya rehin veren üçüncü kişiden alınarak rehin alana veya güvenilir bir üçüncü kişiye zilyetliğinin devredilmesi, özellikle borçlunun elinde bırakılmaması, borçlunun münhasır fiili egemenliğinden çıkarılmasıdır⁷. Alacaklıya veya üçüncü kişiye zilyetlik sağlanarak rehin hakkının aleniyeti (açıklığı) temin edilmiş olmaktadır⁸.

Medeni Kanuna göre bir taşınır üzerinde rehin hakkı, kural olarak, teslime bağlı rehin şeklinde kurulabilir (m.939/I). Rehinli alacaklı veya güvenilir üçüncü kişi rehin konusunu elinde tutar ve borç ifa edilmezse paraya çevirterek alacağı tahsil eder. Borçlu yanı sıra bir üçüncü kişi de başkasının borcu için taşınır malını rehin verebilir⁹.

Motorlu taşıtların teslim şartıyla rehni de mümkündür. Bu durumda rehin sözleşmesinden sonra, rehnin konusunu oluşturan taşıtın rehin alana (alacak-

---

⁶ Bkz., Reisoğlu, Seza, *Menkul İpoteği “Teslimsiz Menkul Rehni”*, Ankara, 1965, 3 (Menkul İpoteği); Davran, *Menkul Rehni*, 162; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.785; Gürsoy/Eren/Cansel, 1091.

⁷ Kuntalp, Erden, Yargıtay’ın Nesnel Teminatla İlgili Olarak Taşınır Rehninin Kuruluşuna ve Rehin Hakkı İle Alacak Arasındaki İlişkiye İlişkin İki Kararının Hukuki Değerlendirmesi, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIV, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara, 4-5 Nisan 1997, 7; Davran, *Menkul Rehni*, 166. Teslime bağlı rehnin yarar ve mahzurları hakkında bkz., Reisoğlu, *Menkul İpoteği*, 3-4.

⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.785; Ertaş, 552-553; Davran, *Rehin Hukuku*, 79. Kanunda teslim ifadesi kullanılmışsa da bunun maddi teslimi değil, zilyetliğin devrini ifade ettiği, rehin verenin elinde bırakmamak yönünde, Kuntalp, 6. Benzer yönde, Davran, *Menkul Rehni*, 168.

⁹ Köprülü/Kaneti, 478; Ertaş, 551; Davran, *Rehin Hukuku*, 80; Gürsoy/Eren/Cansel, 1099.

lıya) teslimi gerekir. Yargıtay, alacaklının temsilcisine teslimi de yeterli bulmaktadır¹⁰.

B) TESLİME BAĞLI OLMAYAN REHİN

Medeni Kanunun taşınır rehni bakımından teslim şartı getirmesi, rehni kurulabilmesi için taşınırın zilyetliğinin rehin alana devrini gerektirdiğinden, özellikle ekonomik değeri yüksek olan taşınırlarda elverişsiz bir durum meydana getirmiştir¹¹. Gerçekten, taşınır eşyanın rehin amacıyla devriyle, bir taraftan rehin verenin rehin konusu eşyadan yararlanma imkanı ortadan kalkmakta, diğer taraftan da rehin alan için kullanma ve yararlanma yetkisine sahip olmadığı rehin konusu eşyayı saklama ve koruma külfeti doğmaktadır. Rehni veren, taşınır eşyayı teslim ettiği için, onu işleterek borcunu ifa etmesini sağlayacak menfaatlerden de mahrum kalmaktadır¹².

Bu tür olumsuzlukları dikkate alan kanun koyucu, bazı taşınırların teslimi gerekmeksizin, kamuya açıklığı başka yollarla sağlayarak,

¹⁰ Y. HGK 13.11.1996 T., E. 1996/19-609, K. 1996/764, Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası. Bu kararın eleştirisi için bkz., Öğüz, s.701 vd.

¹¹ Bu yönde, Reisoğlu, Menkul İpoteği, 4; Cansel, 90-91; Davran, Menkul Rehni, 176-177; Er, R., Bankalar Açısından Araç Rehni'nin Menkul Rehni İçindeki Hukuki Durumu, Yargıtay Dergisi, C.24, S.3, 1998, 290; Öğüz, T., Motorlu Araçların Rehnine İlişkin Uygulamanın Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi Açısından Değerlendirilmesi, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, 2000 (s.693-725), s.694; Barlas, N., Yeni Medeni Kanunun Ayni Teminatlarla İlişkin Düzenlemeleri, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt II, İstanbul, 2003 (569-588), 573. Reisoğlu ise, 4721 sayılı Medeni Kanundan önce, sadece teslim şartlı taşınır rehni geçerli olmasının, özellikle tüketici kredileri arasında önemli bir yer tutan taşıt kredilerinde; taşıtın rehni alınmasının önemli bir sorun yarattığını, bankaların verdikleri tüketici kredilerinin teminatını oluşturan taşıtları bir yediemine teslim etmekle birlikte, trafik siciline de tescil ettirdiklerini belirtmektedir. Bkz., Reisoğlu, S., Yeni Medeni Kanun'un Bankaları İlgilendiren Başlıca Farklı Düzenlemeleri, <http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Seza.doc>, 9 (Bankalar); Reisoğlu, Menkul İpoteği, 22. Önceki Medeni Kanun zamanında sadece teslim bağı rehin kabul edilmesinin uygulamada sıkıntılara yol açtığı, muvazaalı ve kanuna karşı hile teşkil eden işlemlerin yapılmasına sebep olduğu yönünde, Kılıçoğlu, Ahmet, Medeni Kanun'unuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. Bası, Ankara, 2004, 367. Cansel, iktisaden rehni verilenin işletilip değerlendirilmesi mümkün ve zorunlu olan durumlar dışındaeşyanın alacaklıya teslimi suretiyle ona ayni bir hak sağlamanın rehni müessesesinin amacına daha uygun olduğunu savunmaktadır, Cansel, 91.

¹² Benzer yönde, Reisoğlu, Menkul İpoteği, 4; Barlas, 573; Köprülü/Kaneti, 446; Ozanoğlu, H. S., Türk Medeni Kanunu'nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Taşıt Rehni) Üzerine, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt V, S.1-2, 24; Öğüz, s.694.

rehnedilebilmesini öngören düzenlemeler yapmıştır¹³. Taşınır rehninde kural teslim yoluyla rehin kurulması olduğundan, istisna teşkil eden teslime bağlı olmayan rehin kurulması ancak kanunun açıkça öngördüğü hallerde mümkün olabilir¹⁴. Nitekim Medeni Kanunda ve başka kanunlarda özel hükümlerle teslime bağlı olmayan rehine yer verilmiştir. Bunlardan bir kısmı bir sicile tescil yoluyla gerçekleşirken, diğer bir kısmı sicile tescili dahi gerekmezsiniz kanun gereği doğan rehin haklarıdır.

Sicile tescili ve rehin alana teslimi gerekmezsiniz kanun gereği doğan rehin haklarına teslimsiz ve sicilsiz taşınır rehni adı verilmektedir¹⁵. Bunlara örnek olarak, Ziraat Bankasının çiftçi malları üzerindeki rehin hakkı (TC Ziraat Bankası Kanunu m.48), Türkiye Ziraat Kurumunun sattığı mallar karşılığı taksit alacakları için bu mallar üzerindeki rehin hakkı (4604 sayılı Kanun m.11), Tarım Kredi Kooperatiflerinin kredi alacakları için doğan rehin hakkı (1581 sayılı Kanun m.13) ve umuma açık yerlerin işletilmesinden doğan amme alacakları için bu işletmelerde bulunan eşya üzerinde hazine lehine doğan rehin hakkı (6183 sayılı Kanun m.12) gösterilebilir. Bu rehin türünde kamuya açıklık (aleniyet) bulunmamaktadır¹⁶.

Sicile tescil yoluyla kurulan ve teslime bağlı olmayan rehine sicilli taşınır rehni adı verilmektedir¹⁷. Medeni Kanuna göre hayvanların rehni, icra

---

13 MK m.940/2'deki düzenlemenin, kredi kullanarak motorlu taşıt alınan durumlarda, kredi verenin alacağını alınan motorlu taşıtla teminat altına almasındaki menfaat ile kredi alanın taşıtın dolaysız zilyetliğini elinde tutarak taşıtı çalıştırıp yararlanma menfaatinin dengelenmesi amacı güttüğü yönünde, Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.805. Önceki Medeni Kanun zamanında, aleniyetin başka yöntemlerle sağlanması ihtiyacı bulunduğu, motorlu araçların rehninde yaşanan sorunların çözümünde en uygun yöntemin motorlu araçlar için teslim zorunluluğu bulunmayan sicilli taşınır rehni kurulmasına imkan sağlayacak bir kanuni düzenlemenin yapılması gerektiği yönünde, Ögüz, s.695, 723; Davran, Menkul Rehni, 178-179; Kuntalp, 27. Sadece motorlu taşıtlar değil, belli taşınır bakımından, sınırlı da olsa, bir sicilli taşınır (menkul) ipoteğinin mümkün ve gerekli olduğu yönünde, Reisoğlu, Menkul İpoteği, 5, 74..

14 Ertaş, 546.

15 Köprülü/Kaneti, 444; Gürsoy/Eren/Cansel, 1090. Tescilsiz menkul ipotekleri adlandırması için bkz., Reisoğlu, Menkul İpoteği, 17.

16 Köprülü/Kaneti, 444.

17 Bu adlandırma için bkz., Cansel, 5, 13; Köprülü/Kaneti, 444, 446; Reisoğlu, Menkul İpoteği, 11; Davran, Rehin Hukuku, 87; Davran, Menkul Rehni, 162; Gürsoy/Eren/Cansel, 1088; Ozağnoğlu, 23-24; Ergüne, 59. Bu rehin türüne "taşınır ipoteği" adı da verilmektedir, bkz., Köprülü/Kaneti, 502; Davran, Rehin Hukuku, 87. Reisoğlu ise, teslime bağlı olmayan bütün taşınır rehni türlerini "menkul ipoteği" olarak ad-

daireleri nezdinde tutulan bir sicile kayıt suretiyle gerçekleşir. 1971 tarihli 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu da ticari işletmeye dahil olan taşınır malların ticaret veya esnaf sanat siciline tesciliyle rehnine imkan sağlamıştır. 1985 tarihli 3215 sayılı Maden Kanununun 39. maddesine göre çıkarılmış maden cevheri maden siciline tescille rehnedilebilir. Ticaret Kanununun 885-887 ve 893. maddelerine göre gemiler de gemi siciline tescille rehnedilebilmektedir. Benzer bir düzenleme hava araçları bakımından 1983 tarihli 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunuyla getirilmiştir. Bu Kanuna göre, hava araçları üzerinde kural olarak uçak siciline tescille rehin kurulabilir (m.70 vd.).

Bu özel düzenlemelerin yanı sıra 4721 sayılı Medeni Kanunun 940. maddesinin 2. fıkrasındaki hükümlerle, bir sicile kaydedilen taşınırlar bakımından teslimine bağlı olmayan rehin mümkün kılınmıştır. Bu hüküm belirli taşınır eşyalar bakımından değil, sicile kaydı gereken tüm taşınırlar açısından bu imkân getirdiği için, bu anlamda genel hüküm niteliği taşıdığı söylenebilir. Bu hükme göre, “Gerçek veya tüzel kişilerin lehine, alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devir edilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir”.

Türk Hukukunda bir sicile tescili zorunlu olan taşınırlar arasında on sekiz gros tonilatoda ve daha büyük ticaret gemileri (TTK m.844), Türk sivil hava araçları (Türk Sivil Havacılık Kanunu m.49-50), motorlu taşıtlar ve iş makineleri yer almaktadır. Bununla birlikte, yukarıda da belirtildiği üzere, gemilerin ve hava araçlarının sicile tescil yoluyla rehni zaten özel hükümlerle düzenlenmiştir. Bu sebeple, Medeni Kanunun 940. maddesinin 2. fıkrasındaki hüküm daha ziyade motorlu taşıtlar ve iş makineleri bakımından önem arz etmektedir¹⁸.

---

landırmaktadır, Reisoğlu, Menkul İpoteği, 11. Benzer yönde, Davran, Menkul Rehni, 162.

¹⁸ Benzer yönde, Kılıçoğlu, 368. Barlas, Türk Hukukunda taşınır mallar içinde sadece motorlu taşıma araçlarının bir sicile tescilinin zorunlu olduğunu, dolayısıyla Medeni Kanunun 940. maddesinin 2. fıkrası kapsamına sadece motorlu nakil araçlarını gireceğini belirtmektedir (Barlas, 576). Benzer yönde, Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.806; Ozanoğlu, s.25; Ergüne, 169. Oysa, on sekiz gros tonilatoda ve daha büyük ticaret gemileri (TTK m.844), ve Türk sivil hava araçları da (Türk Sivil Havacılık Kanunu m.49 vd.) sicile tescili zorunlu olan taşınırlardandır. Ama bunlar özel kanunlarla düzenlendiği için MK m.940/II kapsamına girmez. Bu düzenlemeden önce uygulamada motorlu taşıtların rehni halinde trafik siciline rehnin tescili yoluna gidilmekteydi. Bu konuda bkz., Er,

Motorlu taşıtlar 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu gereği trafik siciline kaydı gereken taşınır mallardandır (m.19). Aynı Kanunun 22. maddesine göre de iş makinelerinin tescili iş makinesinin türüne ve sahibine göre ilgili kuruluşça yapılmalıdır. Biz çalışmamızda motorlu taşıtların rehnini inceleyeceğiz. Ancak, anlatılanlar mahiyetine uygun düştüğü ölçüde iş makinelerinin rehni de geçerlidir.

Teslime bağlı olmayan sicilli motorlu taşıt rehnine geçmeden önce, bir hususa daha dikkat çekmekte fayda görmekteyiz. Medeni Kanunun 940. maddesinin 2. fıkrası ile getirilen düzenleme, bir sicile tescili zorunlu taşınır- lar, özellikle de motorlu taşıtlar bakımından hem teslim yoluyla hem de teslimsiz sicile tescille rehni öngörmüş bulunmaktadır¹⁹. Bu düzenlemeye göre, motorlu taşıtlar üzerinde rehin, teslim yoluyla kurulabileceği gibi, “zilyetlik devredilmeden de” sicile tescille kurulabilecektir. Kanun koyucunun niçin böyle iki tür rehni de öngördüğü gerekçeden anlaşılmamaktadır. Bunun yerine sadece sicile tescille rehin kurulabilmesinin öngörülmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz²⁰. Motorlu taşıtların teslime bağlı rehni eskiden beri mevcut olduğundan, aşağıda sadece yeni getirilmiş bulunan teslime bağlı olmayan sicilli motorlu taşıt rehni üzerinde durulacaktır.

---

s.289. Bu tescille sonradan hak kazanacak kişilerin iyiniyetinin bertaraf edilmesi amaçlanmaktaydı. Ancak, o dönemde kanun gereği ancak teslim şartlı rehin mümkün olabilirdiğinden, tescile rağmen taşıt teslim edilmemişse, rehni kurulması ve iyiniyetin bertaraf edilmesi mümkün olamamaktaydı. Bu yönde bkz., Ögüz, 719; Y. 13. HD 01.03.1988 T., E.971, K.1151, YKD, C. , S.4, 1989, s.535). Trafik sicilinin tutulmasının kamu düzenine ilişkin sayılıp, rehni şerhinin, aracın teslim edilip edilmediğinden bağımsız olarak geçerli sayılması gerektiği yönünde, Er, 292.

¹⁹ Ozanoğlu, 22; Barlas, 577; Ergüne, 171.

²⁰ Aynı yönde, Ozanoğlu, 27. Ozanoğlu, haklı olarak, bu ikili sistemin, bir taraftan motorlu taşıtlar bakımından teslime bağlı rehni sisteminin sakınca ve güçlüklerini bu döneme taşıyacağını, diğer taraftan da mevcut sistemin alt yapısının oluşturulmamasından kaynaklanabilecek sorunların ortaya çıkmasına sebep olabileceğini, söz konusu düzenlemeyle bir motorlu taşıt üzerinde aynı anda iki farklı şekilde rehni kurulmasına engel teşkil edecek bir kural öngörülmediğinden, bir motorlu taşıt üzerinde aynı gün hem teslime bağlı hem de teslimsiz rehni kurulduğunda rehni hakkının sırasının belirlenmesinin sorun oluşturacağını belirtmekte ve bu sakıncaların ortadan kaldırılabilmesi için madde metninde yer alan “zilyetlik devredilmeden de” ifadesindeki “de”nin metinden çıkarılmasını teklif etmektedir. Bkz., Ozanoğlu, 27.

III. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNİN KONUSU

Motorlu taşıt rehninin konusunu motorlu taşıtlar oluşturmaktadır. Karayolları Trafik Kanununun 3. maddesine göre taşıt, “Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlardır. Bunlardan makine gücü ile yürütülenlere motorlu taşıt, insan ve hayvan gücü ile yürütülenlere motorsuz taşıt denir” şeklinde tanımlanmıştır. Bu hükümden hareketle, motorlu taşıtı, karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan ve makine gücüyle yürütülen araçlardır, şeklinde tanımlayabiliriz. Otomobil, otobüs, minibüs, kamyon, kamyonet ve trolleybüs motorlu taşıtlardandır. Buna karşılık, makine gücüyle çalışmayan at arabası, fayton, kağrı, el arabası, bisiklet ise motorlu taşıt kavramına dâhil değildir. Paletli veya madeni tekerlekli traktör, biçerdöver ve yol inşa makineleri ile benzeri tarım, sanayi, bayındırlık, milli savunma ile çeşitli kuruluşların iş ve hizmetinde kullanılan ve karayolunda insan, hayvan ve yük taşımada kullanılmayan araçlar iş makinesi niteliği taşıyıp, motorlu taşıt sayılmazlar (KTK m.3, 22).

IV. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNİN TARAFLARI

Motorlu taşıt rehini, isimsiz bir sözleşme olan rehin sözleşmesiyle kurulur²¹. Bu sözleşmede rehin veren ve rehin alan olmak üzere iki taraf bulunur. Rehin veren, kendisinin veya bir başkasının borcu için motorlu taşıtı üzerinde rehin kurulmasını kabul eden gerçek veya tüzel kişidir. Rehin verenin mutlaka borçlu olması gerekmeyip, bir üçüncü kişi de başkasının borcu için rehin verebilir.

Rehin alan ise, alacağı güvence altına alınmak üzere lehine rehin hakkı kurulan gerçek veya tüzel kişidir.

Motorlu taşıt rehninde, diğer bazı rehin türlerinde olduğunun aksine, rehin alan veya veren bakımından bir sınırlama getirilmemiş, sadece belirli şartları taşıyanlara değil, herkese bu imkân tanınmıştır.

Rehin verenin kural olarak taşıtın maliki olması gerekir. Taşıt üzerinde tasarruf yetkisi olmayan bir kimseden rehin hakkı kazanılamaz. Trafik sicili-

²¹ Taşınır rehnine ilişkin sözleşmenin kanun tarafından düzenlenmediği için isimsiz sözleşme olduğu yönünde, Köprülü/Kaneti, 478.

nin iyiniyetle hak kazanımını mümkün kılan müspet fonksiyonu olmadığı için, taşıtın sahibi olmadığı halde sicilde kayıtlı görünen kişiden rehin hakkı kazanımı korunmaz.

Rehin verenin temsil yoluyla rehin hakkı kurması da mümkündür. Özel yetki verilmesini gerektiren haller arasında olmadığından, genel vekâletnameyle rehin hakkı kurulabilir. Özel vekâleti gerektiren halleri sıralayan Borçlar Kanununun 388. maddesinde taşınırın ve özellikle de motorlu taşıtların rehni sayılmamıştır. Bu hükümdeki saymanın sınırlı olduğu düşünülürse, özel vekâlet aranmayacağı sonucuna varmak gerekir.

Kural olarak, motorlu taşıtın maliki veya yetkili temsilcisi dışındaki bir kişinin rehin kurması mümkün değildir. Bununla birlikte, lehine rehin hakkı kurulan alacaklının, başkası lehine rehin hakkı kurup kuramayacağı üzerinde durmak gerekir. Çünkü kanun koyucu teslime bağlı taşıtır rehinde bazı şartlar altında buna imkân tanımıştır. Gerçekten, Medeni Kanununun 942. maddesine göre, “Alacaklı, rehlinli taşıtırı ancak rehnedenin rızasıyla bir başkasına rehnedebilir”. Alt rehin olarak adlandırılan bu halde, rehin konusu mal üzerinde esasen tasarruf yetkisi olmayan rehin hakkı sahibine, taşıtır malın malikinin rızasıyla malı kendi adına rehnedebilme yolu açılmıştır. Ancak, bu durumda lehine alt rehin kurulan üçüncü kişinin hakkı öncelik kazanacaktır. Sicile tescille rehnedilebilen motorlu taşıtlar bakımından özel bir düzenleme olmamakla beraber, Medeni Kanununun 942. maddesi kıyasen uygulanabilir. Böylece, rehin hakkı sahibi motorlu taşıtır üzerinde malikin izniyle alt rehin kurabilir. Sicile tescil açısından bu iznin yazılı olarak verilmesi aranmalıdır.

V. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNİN KAPSAMI

Motorlu taşıtır rehni kapsamına motorlu taşıtırın kendisi, bütünleyici parçaları ve hariç tutulmayan eklentileri dâhildir (MK m.947, 686/I). Medeni Kanununun 686. maddesine göre, bir şeye ilişkin tasarruflar, aksi belirtilmedikçe, onun eklentisini de kapsar. Dolayısıyla bir tasarruf işlemi teşkil eden rehin hakkı tesisinde, motorlu taşıtırın hariç tutulmayan eklentileri de rehin hakkı kapsamına dâhil olur. Bu anlamda, motorlu taşıtırın koltuk kılıfları, brandası, çadırı, yedek lastiği, krikosu, levyesi vb. eklentileri rehin kapsamına girer. Ancak, rehin sözleşmesinde bunun aksi kararlaştırılabilir. İleride çıkabilecek

anlaşmazlıkların önüne geçebilmek için, daha baştan nelerin kapsama dâhil olduğunun rehin sözleşmesinde belirtilmesi yararlı olacaktır.

IV. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNİN KURULMASI

A) ŞEKLE İLİŞKİN ŞARTLAR

1- Genel Olarak

Medeni Kanununun 940. maddesinin 2. fıkrası bir sicile kaydı zorunlu olan taşınırın üzerinde, zilyetlikleri devir edilmeden de taşınır malın bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabileceğini öngörmüş, “Rehin kurulmasına ilişkin diğer hususlar tüzükle belirlenir” diyerek, ayrıntıları çıkarılacak tüzüğe bırakmıştır²². Bununla birlikte, bugüne kadar bu tüzük çıkarılmamıştır. Bu durum karşısında, rehin kurulması konusunda özellikle rehin sözleşmesinin şekli, trafik siciline tescil, trafik belgesine şerh vb. konularda bir boşluk bulunmaktadır²³. Bu boşlukların, bir taşınır rehni olması sebebiyle, Türk Medeni Kanununun taşınır rehinine ilişkin hükümlerinin uygulanmasıyla doldurulması gerekmektedir. Aşağıda, tüzük çıkarılana kadar, mevcut düzenlemeler çerçevesinde bu hususlar da nasıl bir uygulama yapılması gerektiğini belirlemeye çalışacağız.

2- Rehin Sözleşmesinin Şekli

Karayolları Trafik Kanununun 20/d maddesinde tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirlerinin noterlerce yapılacağı öngörülmüştür²⁴. Bu hü-

---

²² Ozanoğlu, haklı olarak, çıkarılacak tüzüğün ihtiyaçları karşılamaktan uzak olacağını, zira, gerek MK'nın 940/II düzenlemesinde, gerekse trafik sicilinin düzenlendiği 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda önemli değişikliklerin yapılması gerektiğini belirtmektedir, bkz., Ozanoğlu, 22.

²³ Aynı yönde, Ertaş, 547.

²⁴ Karayolları Trafik Kanununun 20/d ve e bentleri 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle değiştirilmiş ve “Araçların tescil işlemleri ile yetki ve sorumluluk” başlığı altında devir işlemlerini yapma yetkisi trafik tescil şube veya bürolarına verilmiştir. Ancak, 30/7/2008 tarihli ve 5795 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu Kanunda yapılan değişikliklerin 1/1/2009 tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmış, daha sonra 31/12/2008 tarihli ve 27097 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 29 uncu maddesiyle de bu tarihin “31/12/2009” olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

kümden motorlu taşıtların satış ve devrine ilişkin işlemlerin geçerliliğinin noterler tarafından gerçekleştirilecek resmi şekle tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Ancak, hükümde sadece satış ve devirden söz edilmiş, rehin ve diğer işlemler bu kapsama dâhil edilmemiştir. Motorlu taşıtlar bakımından rehin sözleşmesinin şekline ilişkin başka bir kanuni düzenleme de bulunmamaktadır.

Doktrinde, Kanunda sadece satış ve devir işlemlerinin noterde resmi senetle yapılması öngörüldüğünden, rehnedilmesinin şekle tabi olmadığı kabul edilmektedir²⁵. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da "...2918 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinde araç rehni ile ilgili bir düzenleme yer almamıştır. Anılan maddenin yorum yolu ile genişletilerek araç rehnini de düzenlediği sonucuna varılması yasal olarak mümkün olmadığına göre..." diyerek bu motorlu taşıt rehnine ilişkin işlemlerin Karayolları Trafik Kanununun 20. maddesi kapsamına girmediği görüşünü benimsemiştir²⁶. Bunun en önemli sonucu motorlu taşıta ilişkin rehin sözleşmesinin noterde yapılmasının zorunlu olmamasıdır²⁷.

Bu durum karşısında, motorlu taşıt rehni sözleşmesinin geçerliliğinin herhangi bir şekle tabi olmadığını söyleyebiliriz. Taraflar, adi yazılı şekilde veya noterde resmi şekilde yapabilirler. Uygulamada bankalar verdikleri taşıt kredisinin teminatı olarak taşıt üzerine rehin tesis edeceklerinde adi yazılı şekilde yapılmış "Taşıt Kredisi ve Rehin Sözleşmesi" adını taşıyan bir sözleşme akdetmektedirler. Noterde yapılacak sözleşmenin onaylama şeklinde mi, yoksa düzenleme şeklinde mi olacağına da taraflar karar verecektir. Noterde yapılacak sözleşmenin motorlu taşıtın trafik kaydının bulunduğu yer noterinde yapılması da gerekmeyip, herhangi bir yer noterinde yapılması mümkündür.

---

²⁵ Bu görüş için bkz., Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, İstanbul, 2005, s.118 dn.346a, 639 dn.218b; Ögüz, s.700; Ozanoğlu, 32; Er, 288; Barlas, 577 dn.20.

²⁶ Bkz., Y. HGK 10.2.1999 T., E. 1999/11-43, K. 1999/67, Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası; Aynı yönde, Y. HGK 13.11.1996 T., E. 1996/19-609, K. 1996/764, Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası.

²⁷ Ergüne, haklı olarak, tüzükle getirilecek bir şekil zorunluluğunun kanunla düzenlenmediği için maddi hukuka etkisinin olmayacağını, ancak sicil memuruna hitap eden bir düzen hükümü niteliği taşıyacağını belirtmektedir, Ergüne, 170 dn. 233.

Bununla beraber, olması gereken hukuk bakımından, motorlu taşıtların satış ve devrinde olduğu gibi, rehin sözleşmelerinin de noterler tarafından düzenleme şeklinde yapılacak bir işlemle gerçekleştirilmesinin geçerlilik şartı olarak kabulü yerinde olacaktır.

3- Trafik Siciline Tescil

Medeni Kanununun 940. maddesinin 2. fıkrasında rehlin “taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle” kurulabileceği öngörülmüştür²⁸. Bu hükmünden trafik sicilinde rehin için yapılacak tescilin kurucu nitelikte olduğu anlaşılmaktadır²⁹. Bir başka deyişle, trafik siciline yapılacak tescile kurucu etki tanınmış, tescil edilmedikçe motorlu taşıt üzerinde rehlin kurulmuş olmayacağı kabul edilmiştir.

Oysa motorlu taşıtların satış ve devrinde sicilin mülkiyetin geçişi bakımından kurucu işlevi bulunmamaktadır³⁰. Taşıt noterde düzenlenen senetten sonra zilyetlik devredilince mülkiyet de alıcıya geçmiş olmaktadır³¹. Sicile yapılacak tescil ise açıklayıcı etkiye sahiptir. Görüldüğü gibi, kanun koyucu, mülkiyetin satış ve devir yoluyla geçişinde sicile tescile açıklayıcı etki tanırken, rehin hakkında kurucu etki sağlamıştır³². Bu düzenleme tarzı isabetli olmamıştır. Satış ve devirlerde öngörülmeyen etkinin, rehinde öngörülmesi-

---

28 Madde metninde yer alan “yazılmak” tabiri yerine sicildeki işlemin kurucu niteliğini daha iyi ifade edecek tescil tabirinin kullanılmasının daha isabetli olacağı yönünde, Ozanoğlu, 27 dn. 17.

29 Tescilin kurucu nitelikte olduğu yönünde, Reisoğlu, Bankalar, 9, 10; Barlas, 575, 577; Ozanoğlu, 27 dn.17; Ergüne, 170. Önceki Medeni Kanun zamanında taşınır rehni için kurulacak sicile tescilin kurucu nitelikte olması gerektiği yönünde, Davran, Menkul Rehni, 180.

30 Ozanoğlu, 29; Barlas, 577 dn.21; Ergüne, 169 dn.231. Trafik siciline ilişkin Karayolları Trafik Kanunundaki düzenlemenin amacının, mülkiyet hakkının kazanılması veya kaybına yönelik olmadığı, belirli bir ekonomik değer oluşturan motorlu kara taşıtları ile ilgili işlemlerin takibine imkân vermek, araç devirlerinde yaşanan birtakım mağduriyetleri önleme ve özellikle vergilendirmede yaşanan aksaklıkları gidermek olduğu yönünde, Ozanoğlu, 29.

31 Ozanoğlu, 30.

32 Sicilli taşınır rehni sisteminde sicile tescilin kurucu bir anlam taşımasının esas olduğu, tescilin teslimine bağlı rehinde zilyetliğin sağladığı aleniyeti sağlayacağı yönünde, Ozanoğlu, 30 dn. 25. Önceki Medeni Kanun zamanında trafik siciline aleniyet işlevi yüklenmediği sürece rehlin klasik bir biçimde kurulması gerektiği yönünde, Kuntalp, 27.

nin uygulamada karışıklıklara yol açacağı ortadadır³³. Örneğin, rehin sözleşmesi yapılmasına rağmen henüz sicile kaydedilmemişken, taşıt maliki noterde başkasına aracı satıp devrederse, yeni malik tescil edilmediği için kurulmamış olan rehinden arınmış olarak aracın mülkiyetini kazanmış olacaktır³⁴.

Bu sakıncaları giderebilmek için, Karayolları Trafik Kanununu 20/d maddesinde kanunda değişiklik yapılmış ve motorlu taşıtların satış ve devir işlemlerinin trafik tescil şube veya büroları tarafından sicil memurunun katılımıyla gerçekleştirileceği öngörülmüştür³⁵. Noter harçları sebebiyle masraflı olan araç devirlerinden kaçınıldığı düşünülerek, bunu kolaylaştırmak ve daha az masraf yapılarak taşıt devirlerinin yapılmasını sağlamak amacı güttüğü anlaşılan bu düzenleme, devir ve tescilin tek elden yürütülmesi bakımından olumlu olarak nitelenebilir³⁶. Bununla birlikte, bu devir ve tescil yetkisinin, devir işlemleri konusunda daha tecrübeli olan ve Türk Hukukunda resmi senetleri düzenleme açısından genel yetkili noterler elinde toplanması, noterlere bir de sicil tutma görevinin verilmesi, iş yükü zaten fazla olan emniyet görevlilerine daha fazla yük getirmemesi itibarıyla de düşünülebilirdi. Böyle bir düzenleme yapılacak olursa, rehin hakkının kuruluşu bakımından da sözleşmeyi noterlerin düzenleyeceği öngörülmeli, bu sözleş-

---

33 Aynı yönde, Ozanoğlu, 30.

34 Benzer sakıncalar mülkiyetin devri bakımından da söz konusudur. Şöyle ki, noterde devir işlemi yapıldıktan sonra aracın yeni malikinin bir ay içinde tescil belgesinin alınması gerekmektedir (KTK m.20/e). Bu bir aylık süre içinde trafik sicilindeki malik ile gerçek malik birbirinden farklı olduğundan, trafik sicilinde malik görünen ikinci bir satış işlemi yapılabilir.

35 Karayolları Trafik Kanununun 20/d ve e bentleri 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle değiştirilmiş ve "Araçların tescil işlemleri ile yetki ve sorumluluk" başlığı altında devir işlemlerini yapma yetkisi trafik tescil şube veya bürolarına verilmiştir. "d) Tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri, satış ve devri yapılacak araçtan dolayı motorlu taşıtlar vergisi borcu bulunmadığının tespit edilmesi halinde araç sahibi adına düzenlenmiş tescil belgesi esas alınarak trafik tescil şube veya bürolarındaki ilgili memurlar tarafından siciline işlenmek suretiyle yapılır. Trafik tescil şube veya büroları tarafından yapılmayan her çeşit satış ve devirler geçersizdir" hükmüne yer verilmiştir. Ancak, 30/7/2008 tarihli ve 5795 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu Kanunda yapılan değişikliklerin 1/1/2009 tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmış, daha sonra 31/12/2008 tarihli ve 27097 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 29 uncu maddesiyle de bu tarihin "31/12/2009" olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

36 Bu düzenlemeden önce olması gereken hukuk bakımından bu yönde Karayolları Trafik Kanununda değişiklik yapılması gerektiği yönünde, Ozanoğlu, 30.

menin yapılmasıyla rehin kurulacağı, ancak noterlerin trafik tescil belgesine rehin kaydı düşmek ve trafik siciline de durumu bildirmek yükümlülüğü altında oldukları hükme bağlanmalıdır.

Bu düzenleme de iki eksiklik olduğu kanaatindeyiz. Birincisi, rehinle ilgili hususlara yer verilmemiş olmasıdır. Ancak bütün işlemler trafik tescil şube ve bürolarında yürütüleceği için bunun önemli bir eksiklik olmadığı söylenebilir. İkinci eksiklik ise, devir ve rehin işlemlerinin tescille hüküm ve sonuç doğuracağına ve tescilin aleni olduğuna yer verilmemiş olmasıdır.

Mevcut düzenleme karşısında trafik siciline tescili kimin talep edeceğinin de belirlenmesi gerekmektedir. Özel bir düzenleme olmadığına göre tasarruf işlemi niteliğindeki rehinin tescili talebini ancak motorlu taşıt maliki veya yetkili temsilcisi yapabilir³⁷. Rehin alan, yetki verilmedikçe rehinin tescilini isteyemez. Rehin veren tescil talebinden kaçınırsa rehin alanın tescille zorlama davası açması gerekir³⁸. Böyle bir davada verilecek hüküm tescilden önce rehinin kurulmasını sağlar³⁹, ama rehin alanın hak kaybına uğramaması bakımından vakit geçirmeksizin mahkeme kararını ibraz ederek açıklayıcı tescili de yaptırması gerekir.

Uygulamada, özellikle bankalar yaptıkları rehin sözleşmelerini de ekleyerek veya bazen bunu dahi eklemeden yazdıkları bir yazı ile rehin alan sıfatıyla rehinin tescilini talep etmekte ve bu talepler emniyet müdürlükleri tarafından yerine getirilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü de bu konudaki uygulamasını "...bankalar ve kooperatiflerin gönderdikleri yazılara ve noter-

---

37 Temsil yetkisinin noterden verilen vekâletnameye dayanmasını zorunlu kılan bir düzenleme olmamakla beraber, çıkarılacak tüzükte böyle bir hükme yer verilmesi, işlem güvenliği açısından uygun olacaktır. Hayvan rehni bakımından bu yöne bir düzenleme Hayvan Rehni Tüzüğü'nün 12. maddesinde yer almaktadır.

38 Bkz., Köprülü/Kaneti, 479.

39 Teslim şartlı taşınır rehininde, rehin verenin rehin kurma borcunu ifadan kaçınması üzerine açılacak davada verilecek kararın rehinin kurulmasını sağlamayacağı, rehinin malikin hükme uyarak taşınır teslim etmesi veya yine teslimden kaçınırsa icra organları vasıtasıyla taşınırın elinden alınarak rehin alana verilmesiyle (İİK m.24) kurulmuş olacağı kabul edilmektedir. Bu yönde bkz., Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.795; Köprülü/Kaneti, 479. Bu rehin türünün taşınırın teslimini zorunlu kılması, taşınır teslim edilmedikçe mahkeme kararıyla da olsa rehinin kurulmasını sağlayamamaktadır. Sicilli taşınır rehininde ise sicile tescil yeterli olup, taşınırın teslimi gerekmediğinden, mahkeme kararı doğrudan rehinin kurulmasını sağlayan bir etki doğurabilmektedir.

lerce düzenlenen rehin senetlerine istinaden araçların kayıtlarına rehin şerhi işlenmektedir” şeklinde açıklamaktadır.

Bu uygulamanın bir tasarruf işlemi olan rehlin tescili talebinin⁴⁰ mahiyetiyle bağdaşmadığını, tasarruf yetkisi olmayan kişilerin, malik veya kanun tarafından yetkili kılınmadıkça bu tür taleplerde bulunamayacağını belirtmeliyiz. Söz konusu uygulamanın Karayolları Trafik Kanununun satış ve devirler bakımından getirdiği düzenlemenin, Medeni Kanunun rehin bakımından getirdiği düzenlemeyle uyuşmamasından kaynaklandığı kanaatindeyiz. Ancak, bu uyuşmazlığın çözümü uygulayıcıya değil, kanun koyucuya düşmektedir.

4- Tescilin Hükmü ve Sicilin Aleniyeti

Rehin bakımından trafik siciline tescil sadece olumsuz etkiye sahiptir⁴¹. Medeni Kanunun 940. maddesinin 2. fıkrasında “...taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir” dendiğinden, tescil yapılmadıkça rehin kurulmuş olmayacaktır. Bu tescilin olumsuz etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, sicildeki yolsuz kayda güvenilerek hak kazanılmasını öngören özel bir düzenleme olmadığından, sicilin olumlu etkisi bulunmamaktadır⁴². Sicilde malik görünmesine rağmen gerçekte mülkiyet hakkına sahip olmayan birinden iyiniyetle rehin hakkı kazanılamaz⁴³.

---

40 Tescil talebinin sicil memurunu harekete geçirerek sözleşmeye uygun bir tescilin yapılmasını sağlayan usuli bir işlem olduğu yönünde, Ergüne, 170. Yazar, rehlin hakkının kurulmasına yönelik olarak yapılan rehin sözleşmesinin hem borçlandırıcı işlemi hem de tasarruf işlemi bünyesinde barındırdığını kabul ettiğinden, tescil talebini usuli bir işlem olarak kabul etmesi tutarlıdır. Kanaatimizce, rehin sözleşmesi sadece borçlandırıcı işlemdir. Nasıl ki, mülkiyetin devrinde noterde yapılan devir sözleşmesi borçlandırıcı işlem olup, mülkiyetin geçirilebilmesi için zilyetliğin devri gerekiyorsa, rehin hakkının tescille kurulabilmesi için de tescil talebi ve tescilin yapılması gerekmektedir.

41 Hayvan rehni sicili bakımından aynı yönde, Köprülü/Kaneti, 505; Gürsoy/Eren/Cansel, 1115; Reisoğlu, Menkul İpoteği, 13–14.

42 Bu yönde, Ögüz, s.719 dn.83. Hayvan Rehni Tüzüğü'nün 9. maddesinin 5. fıkrasında “Bu sicillerden birine kayıt, rehin hakkının doğması için kafidir” denilerek sicile kaydın kurucu nitelikte olduğu ve olumsuz etkiye sahip bulunduğu ifade edilmiştir. Bu konuda bkz., Ertaş, 546; Reisoğlu, Menkul İpoteği, 13.

43 Önceki Medeni kanun zamanında taşınır rehni için kurulacak sicil iyiniyetle rehin hakkı kazandırma işlevinin olamayacağı, rehin verenin tasarruf yetkisi yoksa rehin alanın iyiniyetinin rehin hakkını kazanmasına yetmeyeceği görüşü için bkz., Davran, Menkul

Esasen taşınır üzerinde rehmin, aleniyeti sağlayacak bir yolla kurulması gerekir. Teslim şartlı rehinde bu aleniyet teslim alanın zilyet kılınmasıyla sağlanmış olmaktadır⁴⁴. Bu durumda, teslim bağli olmayan ve sicile kayıtlı gerçekleşen rehinde aleniyetin sicilin açık olmasıyla sağlanması gerekmektedir⁴⁵. Oysa trafik sicili kamuya açık (aleni) bir sicil değildir⁴⁶. Herkesin bu sicilde kayıtlı hususları bildiği karinesi trafik sicili için öngörülmemiştir. Bu sebeple, taşıt üzerinde hak kazanacakların bu sicili inceleme zorunluluğu bulunmamaktadır⁴⁷. Böyle olunca, daha önce lehine rehin hakkı kurulmuş olan kişi, sonradan hak kazananlara karşı bir üstünlüğe veya önceliğe sahip olamayacaktır. Bu durum teslim bağli olmayan sicilli motorlu taşıt rehminin aksayan yönünü oluşturmaktadır⁴⁸. Kanun koyucu, tescille rehin kurulması imkânı tanımakla beraber, aleniyeti sağlamak üzere trafik sicilini aleni hale getirmediğinden rehin hakkının üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi gerekliliği yerine getirilememektedir⁴⁹. Bu sorunun çözümü rehmin kaydedildiği

---

Rehni, 180. Bununla birlikte yazar, sicilli taşınır rehminin üçüncü kişilerin sicili incelemekle yükümlü tutularak takviyesi gerektiği, bunun Medeni Kanunun iyiniyetle kazanma sistemini ihlal edeceği, ancak iktisadi hayatın icapları karşısında alışılmış düşünme kalıplarından fedakarlık etmek gerektiği kanaatindedir, Davran, Menkul Rehni, 181. Kayıt gerçeği göstermiyorsa, tescilin kurucu nitelikte olması gerektiği yönünde, Davran, Menkul Rehni, 180.

- 44 Köprülü/Kaneti, 466; Davran, Rehin Hukuku, 79; Davran, Menkul Rehni, 165.
- 45 Bu yönde, Serozan, 341; Köprülü/Kaneti, 466; Kuntalp, 27. Nitekim hayvan rehni sicilinin, gemi sicilinin ve uçak sicilinin aleni olduğu ilgili kanunlarda açıkça ifade edilmiştir. Bkz., Hayvan Rehni Tüzüğü m.8, TTK m.842, Türk Sivil Havacılık Kanunu m.51).
- 46 Bu yönde bkz., Ögüz, 720. Ozanoğlu, 31; Serozan, 341; Kuntalp, 27.
- 47 Ögüz, 720-721; Ozanoğlu, 31. Aksi yönde, Y, 15. HD 16.11.1993 T., E.3253, K.4602, "Aracın önceki kayıtlarını incelemeyen satın alanlar, kendilerinden beklenen ihtimamı göstermedikleri için MK'nın 2. maddesi gereğince iyiniyet iddiasında bulunamazlar", Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası.
- 48 Trafik sicili aleni olmadığı hâlede sicile tescille rehin kurulabilmesinin kredi yaşamını altüst edebilecek sakıncalı ve sisteme aykırı bir yol olduğu yönündeki haklı eleştiriler için bkz., Serozan, 341.
- 49 Reisoğlu, yeni düzenlemenin trafik siciline tescili ile geçerlilik kazandırdığını, bu şekilde yeterli aleniyet sağlandığından üçüncü kişilerin bu yüzden zarar uğradıklarının ileri sürülemeyeceğini ifade etmektedir (Reisoğlu, Bankalar, 9). Oysa düzenleme sadece sicile tescille rehmin kurulabileceğinden bahsetmekte, sicilin aleni olduğunu öngörmemektedir. Belki, bu düzenlemenin gereği olarak sicilin aleni hale getirildiği söylenebilir. Ancak, bu düzenleme sadece motorlu taşıtlar ve trafik sicili bakımından yapılmadığı gibi, madde metninde tutulan sicillerin aleni olacağına dair bir ifade de bulunmamaktadır. Buna karşılık, daha önce de ifade edildiği gibi, gemi sicili ve uçak sicili ile ilgili olarak, bu sicillerin aleni olduğu ilgili kanunlarda açıkça ifade edilmiştir.

sicilin aleni, ilgisini ispatlayan herkes tarafından incelenebilir hale getirilmesidir⁵⁰. Bu konuda Ozanoğlu'nun, elektronik trafik sicilinin oluşturulması yönündeki teklifi söz konusu sakıncaları gidermek, kolay ve hızlı ulaşılmasını sağlamak bakımından yerinde görünmektedir⁵¹.

5- Trafik Tescil Belgesine Şerh

Trafik sicili kamuya açık bir sicil olmadığı, herkesin bu sicilde kayıtlı hususları bildiği ileri sürülemeyeceği, taşıt üzerinde hak kazanacakların bu sicili inceleme zorunluluğu bulunmadığı için, daha önce lehine rehin hakkı kurulmuş olan kişi, sonradan hak kazananlara karşı bir üstünlüğe veya önceliğe sahip olamayacaktır.

Özellikle rehin hakkı sözleşmesi noterde düzenlenmişse, taşıt sahibinin taşıtı başka bir noterde satarak devretmesi veya başkası lehine rehin hakkı kurması halinde, daha önce lehine rehin hakkı kurulan kişi mağdur olacaktır. Bu çerçevede, trafik sicilinde rehin hakkının tescilini takiben bunu gösteren şerhin trafik tescil belgesine işlenmesi gerekir. Bu şerhi kimin vereceği hususunu düzenleyen özel bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bununla birlikte, motorlu taşıtların satış ve devirleri noterler tarafından trafik tescil belgesi esas alınarak gerçekleştirildiği için bu şerh olmadığı durumlarda, rehin hakkı kurulduktan sonra başkasına taşıtın satımı veya başka amaçla devri veya üzerinde yeni bir rehin hakkı kurulduğunda, alıcı veya devralan veya rehin alan, daha önce kurulmuş bulunan rehni bilmiyor veya bilmesi gerekmiyorsa, yani iyiniyetliyse, bu rehinden arınmış olarak taşıt üzerinde mülkiyeti kazanabilir veya rehin hakkına sahip olabilir. Bu sebeple, motorlu taşıtlar üzerinde kurulan rehin hakkının trafik siciline kaydı yanı sıra trafik tescil belgesine de işlenmesi gerekir⁵².

Burada “Acaba rehin sözleşmesi noterde yapılırsa, noterinde şerh verme yetkisi var mıdır?” sorusu akla gelebilir. Böyle bir yetkinin tanınması uygulamada yararlı olabilirse de, rehin sözleşmesinin yapılması rehin hakkının

---

50 Aynı yönde, Serozan, 341; Ozanoğlu, 33. Yazar, haklı olarak, bu değişikliğin kanunla yapılması gerektiğini, tüzükle yapılamayacağını belirtmektedir, bkz., Ozanoğlu, 33.

51 Bu teklif için bkz., Ozanoğlu, 33.

52 Motorlu taşıtlar üzerindeki aynı haklarla ilgili aynı hak iddiaları değerlendirilirken, trafik sicili ile motorlu taşıt tescil belgesini bir arada ele almak gerektiği yönünde, Ozanoğlu, 31.

kurmaya yetmediği, trafik siciline tescil zorunlu olduğu için, tescilden önce böyle bir şerhin verilmesi hukuken mümkün değildir ve verilmiş olsa da hüküm doğurmaz.

Buna rağmen, Türkiye Noterler Birliğinin 03.10.2003 tarihli genelgesinde motorlu taşıt rehninde trafik tescil belgesine noterler tarafından şerh düşülüp düşülemeyeceği ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yazısına da dayanılarak şöyle denilmiştir: "Bir aracın satışı yapılmadan tescil belgesine dayanılarak yapılan rehinlerde bu şerhin işlenmemesi nedeniyle sakınca doğduğu belirtilerek, noterlerin tescil belgesine rehin şerhini işleyip işlemeyeceği konusunda tereddütlerin iletildiği ve Yönetim Kurulu'nun 23.09.2003 günlü toplantısında görüşülerek noterlerimize duyurulmasına karar verilen; Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 26.06.2003 gün ve 7179-117236 sayılı yazılarında; "Türkiye Noterler Birliği Başkanlığından alınan 28.04.2003 tarih ve Hukuk 1129-6130 sayılı yazıda; araç satışı yapılmadan tescil belgesine dayanılarak yapılan rehin sözleşmelerinde bu şerhin işlenmemesi nedeniyle giderilemeyecek zararlar doğduğunu ve aynı noterlikte bir gün önce rehin konulan bir aracın sonraki gün rehinsiz olarak satışı yapılabildiğinden, araçlara ilişkin olarak noterliklerde yapılan rehin sözleşmelerini takiben aracın tescil belgesine rehin şerhinin satışlarda olduğu gibi noterler tarafından işlenip işlenmeyeceği sorulmaktadır.

Konu ile ilgili olarak yapılan değerlendirmede; tescil belgesine işlenmesi talep edilen rehin şerhinin tescil belgesinin arka yüzünde bulunan ve naylon folye ile kaplanmamış olan "NOTER" bölümünün alt kısmında bulunan boş alana ilgili noterlik tarafından işlenmesinde herhangi bir sakınca bulunmamakta olup, ayrıca rehin yazısının da araç dosyasına işlenmek üzere ilgili tescil kuruluşuna intikal ettirilmesi gerekmektedir" denilmektedir.

Olması gereken hukuk bakımından isabetli olduğu söylenebilecek bu yazı, mevcut kanuni düzenlemeye aykırılık taşımaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, bir kere rehin hakkı ancak trafik siciline tescille doğmaktadır. Bu tescil yapılmadan rehin doğmayacağına göre, doğmamış rehin için şerh verilmesi de doğru olmayacaktır. İkincisi, motorlu taşıtların satış ve devirlerinden farklı olarak, rehni bildirim konusunda noterlere yükümlülük getiren bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda, taraflar başvurmadıkça noterin bildirim üzerine trafik siciline rehin işlenemez ve işlense bile hüküm doğurmaz.

B) ESASA İLİŞKİN ŞARTLAR

1- Rehinle Temin Edilen Bir Alacak Mevcut Olmalı

Motorlu taşıt rehninin geçerli olabilmesi, kurulmasına sebep olan geçerli bir alacağın varlığına bağlıdır. Bu rehin hakkının feriliğinin bir sonucudur. Alacak geçerli değilse rehin hakkı da kurulmuş olmaz⁵³.

2- Rehnedilen Taşıt Bir Motorlu Taşıt Olmalı

Motorlu taşıtların neler olduğunu yukarıda belirttik. Motorlu taşıt rehni, ancak o sayılanlar veya onlar gibi motorlu taşıt niteliğini taşıyan araçlar üzerinde kurulabilir. Bunlar dışında kalan araçlar, niteliğine göre ya teslimine bağlı rehin yoluyla rehnedilebilir ya da bir sicile tescilleri zorunlu ise, iş makinelerinde olduğu gibi, teslimine bağlı olmaksızın tescille rehnedilebilirler.

3- Rehin Veren Motorlu Taşıt Üzerinde Tasarruf Yetkisine Sahip Olmalı

Rehin veren motorlu taşıt üzerinde mülkiyet hakkına sahip olmalı veya malikin vereceği yetkiyle rehin hakkını tesis etmelidir. Buna ilaveten, motorlu taşıt üzerinde rehin hakkına sahip olan kişinin de malikin rızasıyla alt rehin kurabilmesi mümkündür (MK m.942).

4- Rehin Veren Fiil Ehliyetine Sahip Olmalı

Tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetliler başkası lehine serbestçe rehin kurabilirler. Sınırlı ehliyetsizler ancak kanuni temsilcilerinin rızasıyla rehin hakkı kurabilirken, tam ehliyetsizler adına bu işlemi kanuni temsilcileri yapabilir.

V. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNDE ALACAĞIN BELİRLİLİĞİ

Genel olarak taşınır rehninde, özel olarak da motorlu taşıt rehninde teminat altına alınmak istenen alacağın rehin kurulması anında bir para olarak gösterilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Teminat altına alınan alacağın

---

⁵³ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.784; Ertaş, 542.

rehin konusu taşınırın paraya çevrilmesi anında parayla ifade edilebilmesi yeterlidir⁵⁴.

Şarta bağlı ve ileride doğacak alacakların da taşınır rehniyle teminat altına alınması mümkündür (MK m.881/1 kıyasen)⁵⁵. Fakat teminat altına alınmak istenen alacağın belirlenebilmesi gereklidir⁵⁶. Uygulamada özellikle bankalar rehlin hangi alacak için kurulduğunu ve teminat altına alınan alacağın miktarını rehin sözleşmesine açıkça yazmaktadırlar.

VI. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHİNİNDE ART REHİN VE REHİNDE SIRA

Bir taşınır eşyanın üzerinde bir rehin hakkı kurulduktan sonra, yeni bir rehin hakkı ve hakları kurulması mümkündür. Medeni Kanununun 941. maddesi art rehin başlığı altında bu imkânı öngörmektedir. Teslime bağlı rehin bakımından kabul edilen bu esas, teslime bağlı olmayan sicilli motorlu taşıt rehniinde öncelikle (evleviyetle) uygulanabilir. Sicile tescil edildiği için, motorlu taşıt rehniinde aynı taşıt üzerinde farklı borçlar için birden fazla rehin kurulmasına bir engel bulunmadığı gibi, sicile tescil edilebilmesi bunu kolaylaştırmaktadır⁵⁷. Bu konuda asıl sorun art rehniin nasıl tescil edileceğidir.

Emniyet Müdürlüklerine bağlı olarak görev yapan Trafik Tescil Şubelerinde, tapu siciline benzer bir trafik sicili tutulmamaktadır. Araç maliklerinden “Araç trafik tescil müracaat ve işlem formu” adı taşıyan bir form alınmakta ve her araç için bir dosya tutulmaktadır. Rehin hakları bu formda “11. Araç üzerindeki hak ve menfaatler” adını taşıyan sütununa yazılmaktadır. Böyle olunca her rehin başvurusunda bu formun doldurulması gerekecektir. Bütün rehin haklarının tek bir sütunda gösterilmesi mümkün olmayacaktır.

⁵⁴ Gürsoy/Eren/Cansel, 1093; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.788; Köprülü/Kaneti, 470; Ayan, 184.

⁵⁵ Ertaş, 541; Ayan, 184; Köprülü/Kaneti, 470; Davran, Rehin Hukuku, 91. Krş., Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.784.

⁵⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.788. Bu alacağın kapsamına asıl alacak ile birlikte, sözleşme faizleri, takip giderleri ve gecikme faizi de girmektedir (MK m.946/2).

⁵⁷ Hayvan Rehni Tüzüğü'nün 24. maddesinde “Hayvan üzerinde bu Tüzük hükümlerine göre tesis edilmiş olan rehin sona ermeden ikinci bir rehin hakkı tesis edilemez” denilerek art rehin yasaklanmıştır. Bu hükmün eleştirisi için bkz., Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.804 dn.124.

Şekli olarak ortaya çıkan bu engele rağmen art rehnin kurulması yine de mümkündür.

Bu hususta diğer bir mesele aynı taşıt üzerinde kurulan rehinlerin öncelik sırasının nasıl belirleneceği ile ilgilidir. Taşının rehinde sabit derece sistemi olmadığından, her rehin kuruluş tarihine göre önceliğe sahip olur⁵⁸. Önceki tarihli bir rehnin sona ermesi halinde sonraki tarihli rehin onun yerini alır. Uygulamada, trafik sicilinde yevmiye defteri tutulmadığı için rehin hakkının hangi gün ve saatte kurulduğunun tespiti güçlük arzedebilir. Özellikle aynı gün kurulan rehinlerde öncelik sırasını belirlemek bakımından saatin belirtilmesi önem taşır. Trafik tescillerinde genellikle yukarıda sözü edilen form üzerine bu tarih ve saat yazılmak suretiyle işlem gerçekleştirilmektedir. Bu usulün suiistimale açık olduğu ortadadır. Bu konuda suiistimali ve karışıklıkları önlemek için ya rehin sözleşmesinin noterde yapılması ve noter tarafından tarih ve saat gösterilerek trafik siciline bildirilmesi zorunluluğu getirilmeli veya trafik sicilinde tapu sicilinde olduğu gibi gelen her başvurunun tarih ve saat yazılarak kaydedildiği bir yevmiye defteri tutulmalıdır.

VII. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNDE REHİN VERENİN TASARRUF YETKİSİ

Motorlu taşıt rehni kurulduktan sonra malikin tasarruf yetkisi aynen devam eder. Malik, rehnli motorlu taşıtı başkasına satım veya başka bir sebeple devredebileceği gibi, üzerinde rehin veya başka sınırlı aynı haklar da kullanılabilir. Bu devirler veya sınırlı aynı hak tesisleri rehin hakkı sahibini etkilemez.

Bu bakımdan, uygulamada özellikle bankalar tarafından düzenlenen rehin sözleşmeler ve bunlara dayanılarak trafik siciline yazılan yazılarda yer alan "...aşağıda özellikleri bildirilen taşıt, plakası ve bu plakaya bağlı tüm hakları ile kredili müşteri tarafından satılamaz kaydıyla rehnedilmiştir....Taşıttın Trafik Sicil kaydına ve taşıttın ruhsatına ...Bankası adına rehnedildiği ve satılamaz kaydının kredili müşteri ... ve muvafakatinin bulunması sebebiyle dercedilmesini..." tarzındaki ifadelerin bağlayıcılığı

---

58 Gürsoy/Eren/Cansel, 1096; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.784; Ayan, 188; Köprülü/Kaneti, 473; Ertaş, 542; Davran, Rehin Hukuku, 92. Motorlu taşıttın teslime bağlı olarak rehnedildikten sonra tescille rehnedilmesi veya tescille rehnedildikten sonra teslim edilerek rehnedilmesi halinde önceliğin nasıl belirleneceği hususunda bkz., Ergüne, 171 dn.235.

olmadığı gibi, bunlara gerek de bulunmamaktadır. Rehin tescil edildikten sonra satılsa da yeni malik de bir aynı hak olan rehinle yüklü olarak taşıtı kazanmış olur ve borç ödenmediğinde paraya çevrilmesine katlanmak zorundadır.

Diğer taraftan, noterlerin de trafik tescil belgesinde veya internet sorgulamasında araç üzerinde takyidat (rehin, haciz vb.) görünmesi halinde bunlar kaldırılmadıkça satış ve devir işlemleri yapmadıkları bilinmektedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu tür takyidatlar taşıtın satımına ve devrine engel değildir. Alıcı bu takyidatlarla yüklü olarak taşıtın mülkiyetini kazanır ve borç ödenmezse paraya çevirmeye katlanmak zorunda kalır. Bu konuda 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 20 nci maddesi (d) bendinde; “Tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri, aracın motorlu taşıtlar vergisi borcu bulunmadığına dair belgenin ibrazı halinde araç sahibi adına düzenlenmiş tescil belgesi esas alınarak noterlerce yapılır” hükmü yer almaktadır. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, araç üzerinde vergi borcundan dolayı bir takyidat bulunması halinde satış ve devir yapılamaz. Ancak, açıkça rehin olduğu anlaşılan takyidatlar satış ve devre engel teşkil etmez..

VIII. TESLİME BAĞLI OLMAYAN SİCİLLİ MOTORLU TAŞIT REHNİNİN SONA ERMESİ

Alacak sona erince motorlu taşıt rehni de sona erer ve trafik sicilindeki kaydın terkinin gerekir⁵⁹. Özellikle banka kredilerinde veya diğer borç ilişkilerinde borcun ifası halinde ona bağlı rehin de sona erecektir. Alacağın rehinle teminat altına alınması zamanaşımına uğramasına engel olmasa da, zamanaşımı rehni sona erdirmez; alacağı zamanaşımına uğrayan alacaklı rehnedilen motorlu taşıtı paraya çevirerek alacağını elde edebilir (BK m.138).

Rehlinli alacaklının vazgeçmesi ve yazılı muvafakati üzerine trafik sicilindeki rehin kaydının silinmesiyle de rehin sona erer. Rehnin trafik sicilinden terkinin talebini lehine rehin kurulan kişinin yapması gerekir. Alacaklı terkin talebinden kaçınırsa, motorlu taşıt maliki dava yoluyla terkin zorlayabilir⁶⁰. Rehin alan bizzat başvuruda bulunmayacaksa, kötüye kullanımları önlemek üzere, noterlerce düzenlenmiş veya onaylanmış muvafakatname

---

⁵⁹ Köprülü/Kaneti, 497; Ertaş, 555.

⁶⁰ Ertaş, 555.

vermiş olması aranmalıdır. Nitekim Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 03.11.2004 tarihli yazısında "...noterlerce düzenlenen ibraname veya banka düzenlenen ve noterce tasdiklenen beyannamelere göre de rehin şerhinin kaldırılmasında bir sakınca..." bulunmadığını belirtmiştir.

Trafik sicilindeki tescilin, rehin hakkı sona ermediği halde, rehin alan veya temsilcisinin izni veya bir mahkeme kararı olmaksızın terkin rehni sona erdirmez.

Rehin konusu motorlu taşıtın tamamen yok olması da rehni sona erdirir⁶¹. Bu durumda sicildeki kayda rağmen rehin son bulmuştur ve bu kaydın terkin gerekir. Bunun için taşıt sahibi tarafından taşıtın yok olduğunun bildirilerek tüm trafik kaydının silinmesi istenmelidir. Ancak, terkinden önce rehin hakkı sahibine durum bildirilerek itirazı varsa beyan etmesi istenmelidir. İtiraz etmezlerse veya itirazın haklı olmadığı mahkemece tespit edilirse terkin gerçekleştirilmelidir. Bunun için çıkarılacak tüzükte özel bir hüküm konulması ve itiraz süresi tayin edilmesi yerinde olacaktır.

Rehnin paraya çevrilmesi halinde de, teminat amacını yerine getirmiş ve sonuç elde edilmiş olduğundan rehin sona erer⁶². Bu durumda icra dairesinden alınan yazıya dayanılarak rehin kaydı silinebilir.

Rehni sona erdiren bir diğer hal, mülkiyet hakkı ile rehin hakkının aynı kişi üzerinde birleşmesidir. Malik haline gelen rehin hakkı sahibi rehni terkin ettirebilir. Taşınır rehninde, taşınmaz rehninin aksine, kural olarak malik lehine rehin kabul edilmemiştir⁶³. Bununla birlikte, mülkiyet hakkı ile rehin hakkının aynı kişi üzerinde birleşmesi sebebiyle rehni sona ermesi malik olan kişinin zararına yol açacaksa, taşınır rehninin sona ermeyeceğini kabul etmek gerekir⁶⁴. Örneğin, malik iki ayrı alacaklı lehine motorlu taşıtı üzerinde rehin kurmuşsa, bunlardan önce gelen borcunu ödeyerek alacaklıya halef olduğunda mülkiyet ve rehin hakları aynı kişide birleştiği için rehin hakkının sona erdiği kabul edilirse, bu, diğer rehin hakkı sahibinin haksız olarak tek başına rehin hakkından yararlanmasına, malikin de zarara uğra-

---

61 Bkz., Köprülü/Kaneti, 498; Ayan, 191; Gürsoy/Eren/Cansel, 1111.

62 Köprülü/Kaneti, 498; Ayan, 191.

63 Köprülü/Kaneti, 499; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.800; Ertaş, 556; Gürsoy/Eren/Cansel, 1112.

64 Bu yönde, Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.800.

masına yol açar⁶⁵. Bunun önlenmesi için istisnaen malik lehine rehni kabul etmek gerekir

SONUÇ

Motorlu taşıtların rehni konusunda sicile tescil yoluyla teslimine bağlı olmadan rehni imkânının getirilmesi son derece yerinde olmuştur. Bununla birlikte, kanun koyucunun, motorlu taşıtlar bakımından sicilli rehni yanı sıra teslimine bağlı rehni devamını öngörmesi, sicilli rehni bakımından ayrıntılı bir düzenleme yapmayarak tüzüğe yollama yapması, ancak bu tüzüğün çıkmaması uygulamada sakıncalar doğurmaktadır.

Öncelikle tüzüğün çıkarılması, tüzükte rehni sözleşmesinin şekli, tescili, tescili kimlerin talep edebileceği, sicilde tutulacak defterler, trafik tescil belgesine yapılacak rehni şerhi, art ve alt rehni kurulabilmesinin şartları ve usulü, rehni malikin tasarruf yetkisine etkisi, sicilin işlevleri, rehni sona ermesi ve terkini gibi konularda düzenlemelere yer verilmesi gerekmektedir. Ancak sözleşmenin şekli, sicilin işlevi gibi hususların tüzük yerine kanunla düzenlenmesi gerektiği, kanunun öngörmediği hususların kanuna rağmen tüzükle getirilemeyeceği göz ardı edilmemelidir⁶⁶

Ayrıca, motorlu taşıtlar bakımından hem teslimine bağlı hem de teslimine bağlı olmayan rehni yan yana uygulanmasından vazgeçilmelidir. Buna ilaveten motorlu taşıtların satış ve devirlerinin noterlerde gerçekleştirilmesi zorunluluğuna rağmen, rehni bakımından böyle bir zorunluluğunun olmaması, öte taraftan rehni ancak sicile tescil ile kurulabilmesi de karışıklıklara yol açmaktadır. Bu konuda da yeknesak bir düzenleme getirilmelidir.

Önemli sorunlardan biri motorlu taşıtlarla ilgili işlemlerin noterler eliyle mi yapılacağı, yoksa trafik tescil şube ve büroları tarafından mı yürütüleceğidir. 01.01.2010 yılında yürürlüğe girecek son kanuni düzenleme bu yetkiyi trafik tescil şube ve bürolarına vermiştir. Bu hususta önemli olan satış, devir, rehni işlemleri ile tescil işlemlerinin tek elden yürütülmesidir. Bu anlamda satış, devir, rehni işlemlerini yapma ve sicili tutma yetkisinin noterlere verilmesi daha yerinde olabilirdi.

---

⁶⁵ Örnek için bkz., Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.800.

⁶⁶ Rehni sözleşmesinin şekli bakımından aynı yönde, Ergüne 170 dn.233.

Ayrıca trafik sicilini aleni hale getirilmesi ve olumlu etki (sicile güveninin korunması, iyiniyetle hak kazanabilme etkisi) tanınmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Ayan, M.**, Eşya Hukuku, Üçüncü Cilt Sınırlı Ayni Haklar, Konya, 1994, 109.
- Barlas, N.**, Yeni Medeni Kanunun Ayni Teminatlarla İlişkin Düzenlemeleri, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt II, İstanbul, 2003, s.569-588.
- Cansel, E.**, Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt I Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967.
- Davran, B.**, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972 (Rehin Hukuku).
- Davran, B.**, Teslim Şartlı Menkul Rehni-Sicilli Menkul Rehni, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (27 Nisan-3 Mayıs 1959), Ankara, 1960, s.161-182 (Menkul Rehni).
- Er, R.**, Bankalar Açısından Araç Rehninin Menkul Rehni İçindeki Hukuki Durumu, Yargıtay Dergisi, C.24, S.3, 1998, 285-292.
- Ergüne, M. S.**, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul, 2002.
- Ertaş, Ş.**, Eşya Hukuku, 7. Baskı, Ankara, 2006.
- Gürsoy, K.T./Eren, F./Cansel, E.**, Türk Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1984.
- Kılıçoğlu, A.**, Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. Bası, Ankara, 2004.
- Köprülü, B./Kaneti, S.**, Sınırlı Ayni Haklar, 2. Baskı, İstanbul, 1982-1983.
- Kuntalp, E.**, Yargıtay'ın Nesnel Teminatla İlgili Olarak Taşınır Rehninin Kuruluşuna ve Rehin Hakkı İle Alacak Arasındaki İlişkiye İlişkin İki Kararının Hukuki Değerlendirmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIV, Bildiriler-Tartışmalar, Ankara, 4-5 Nisan 1997, s.3-28.
- Oğuzman, K./Seliçi, Ö./Oktay-Özdemir, S.**, Eşya Hukuku, 11. Bası, İstanbul, 2006.
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, İstanbul, 2005.

Ozanoğlu, H. S., Türk Medeni Kanunu'nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Taşıt Rehni) Üzerine, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt V, S.1-2, s.20-35.

Öğüz, T., Motorlu Araçların Rehnine İlişkin Uygulamanın Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi Açısından Değerlendirilmesi, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, 2000, s.693-725.

Reisoğlu, S., Menkul İpoteği "Teslimsiz Menkul Rehni", Ankara, 1965 (Menkul İpoteği).

Reisoğlu, S., Yeni Medeni Kanun'un Bankaları İlgilendiren Başlıca Farklı Düzenlemeleri, <http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Seza.doc>, 9 (Bankalar).

Serozan, R., Taşınır Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2007.